СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 191. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 18 серпня 1933.

VOL. XLI. No. 191. Jersey City, N. J., Friday, August 18, 1933. THREE CENTS.

„УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ" СТЯГАЄ МАСИ УКРАЇНЦІВ

ВИБИРАЮТЬ „МІСС ЮКРЕЙН".

ШІКАҐО. — „Український Тиждень" відкрито офіціяльно в понеділок рано спеціяльною програмою в „Українськім Павільоні" при великім здвизі Українців.

Вівторок був днем української жінки. Були відчитй, промови й бенкет. Між промовцями вечером був д. Микола Мурашко, головний предсідник Українського Народного Союза, котрий витав жіноцтво в імени орґанізації.

Між бесідницями була пані Бражник, котра щойно недавно вернулася з Великої України. Вона оповідала про свої досвіди на Україні та про стпрашний голод під большевицькою владою. Промова зворушила саму бесідницю до того, що вона мусіла її переривати через сльози.

В середу почався конґрес української, тут родженої молоді. На конґрес зїхалися сотки молоді. Перший день був присвячений привітам, промовам і відчитам. Десятки молодих Українців і Українок висказували по анґлійськи й по українськи свої погляди на справи України, якої вони не бачили, про орґанізацію Ліґи Української Молоді в Америці, про ідеали й відносини дсо старшого покоління та батьків. Д-р Лука Мишуга, головний редактор „Свободи", витав конґрес в імени Українського Народного Союза й „Свободи".

Вічером був в Українськім Павільоні товариський вечір та вибір „Місс Юкрейн". Суддями були: Архипенко, д-р Мишуга, д-р Сімінович, гр. Шпікула, гр. Сурмач, гр. Команишин і гр. Захарко. Королевою вибрано панну Марію Любас із Шікаґо, дочку Олександра й Марії Любасів, членів У. Н. Союза. „Княгинями" вибрано: Маґдалину Семенків з Балтимор, Павлину Волчко з Борнсайд, Шікаґо; „дамами королевої" вибрано: Розалію Ганківську, Степанію Павлюк, Анну Вітенко, Ольгу Тимочко, Павлину Мигаль, Лукію Белеґай, Марію Лярту, Марію Барсук, Ольгу Пуру й Анну Троцьку.

ПРЕЗИДЕНТ РОБИТЬ ОСОБИСТИЙ НАТИСК НА СТАЛЕВИХХ БАРОНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Тайлор, голова дирекції Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен, та Чарлз Швоб, голова дирекції Бетлегем Стіл Корпорейшен, відбули конференцію з президентом Рузвелтом. Що говорено на конференції, ніхто з учасників не подав; відомо тільки, що предметом нарад був кодекс для сталевого промислу.

Серед представників преси кружляє переконання, що президент ужиє натиску, щоби такий кодекс був готовий до двох тижнів. Якщо підприємці не згодяться на нього добровільно, президент накине їм його силою своєї влади.

УРЯД ВДОВОЛЕНИЙ ЗІ ЗРОСТУ РОБІТ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент праці вважає це признакою господарської ситуації в краю, що за липень число робіт в Америці зросло в порівнанню з попереднім місяцем на 7.2 проценту; значить, на кождих 1,000 робітників у червні робили в липні 1,072.

Другою відрадною ознакою було те, що робітнича заплата в тім місяці була вища на 7.9 проценту.

ПРОБУЮТЬ ПОЛАГОДИТИ ВЕЛИКИЙ КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Яких 60,000 робітників і робітниць з около 2,100 кравецьких робітень у Ню Йорку й околиці покинули на приказ юній роботу, щоби запротестувати проти низької заплати та „светшап".

Страйк почався спокійно. Арештовано кількоро людей, котрим власники закидають, що вони впали до робітень та заставили робітників і робітниці покидати роботу в цей спосіб, що відлучували електричний ток, або подібними способами.

Ґровер Ґвейлен, як голова так званого президентового комітету для нового найму робітників у Ню Йорку, завізвав підприємців і робітничі юнії на спільну конференцію в четвер, у полудне. Юнії вже заявили свою згоду на конференцію.

ОТРУЇВ 4 ОСОБИ, ЩОБИ ЗАКРИТИ КРАДІЖ.

ГОТ СПРІНҐЗ (Арканзо). — Марк Г. Шенк, 41-літній адвокат з Акрон, Огайо, признався, що отруїв 4 особи родини Алвіна Колі зі страху, що вони його можуть вмішати в крадіж паперів, які обтяжалиб його клієнта.

АРЕШТОВАНО МЕЙОРА МІСТА.

АТЛЕНТИК ГАЙЛЕНДС (Ню Джерзи).—Джана Снедекера, мейора цього міста, арештовано на основі варанту власника купелевого парку Бейсайд, котрий каже, що мейор по огні в парку приказав міським робітникам забрати безправно його вогнем ушкоджену карузелю та віддав її „джонкменам".

НІМЕЦЬКІ ЖИДИ ІДУТЬ ДО ПАЛЕСТИНИ.

Зогляду на особливі обставини еміґраційний уряд у Палестині дав дозвіл 1,000 жидівським родинам переїхати з Німеччини до Палестини на рахунок квоти, яка пічнеться від березня 1934 року. Покищо нема рішення, скільки Жидів буде допущено в наступному іміґраційному році, який починається від березня 1934 року. Тепер уже всі квоти до того часу вичерпані й лише в окремих випадках іміґраційний уряд Палестини дає дозвіл на приїзд на рахунок квот майбутнього року.

КУБА ДУМАЄ СУДИТИ БУВШОГО ПРЕЗИДЕНТА.

До державного суду на Кубі вплинуло домагання карного доходження проти бувшого президента Куби, Мачада, за зловживання публичних фондів, обманства, фальшування публичних документів і вбивства політичних противників. Позовник вніс позов зовсім законно та зложив відповідний бонд. З Мачадом обжаловані його секретар скарбу, секретар стейту, секретар внутрішніх справ, начальник поліції та мейор столиці.

БІЛИЙ МУРИН.

Лікарі в Шікаґо студіюють „білого Мурина" Дофена з Гаїті, котрий ціле життя був чорний. Захворівши на астму і „сінну горячку", він порадився в місцевого знахора, що робити. Цей приписав йому їсти спеціяльні горіхи „кварі", присмажуючи їх на вогні. Наївшись, Дофен дістав ще більшу горячку, після чого по тілі виступили йому червоні плями. Одначе горячка минулась, плями посходили, сінна горячка й астма також пропали, а притім шкіра побіліла. Його привезено на розгляд лікарів, як це властиво сталося; разом з ним привезли також для досліду згадані горіхи.

ЗА СОЛІДАРНІСТЬ.

У громадській раді в Печеніжині у всіх засадничих справах українські радні в числі 22 йдуть все разом. Це так розлютило польських радних, що вони зложили свої мандати. За ними обстало староство й воєвідство та примусило „бурміща" уетупити — і справа ніби полагоджена. Але за солідарність виточено слідство і хочуть потягнути до відповідальности авторів зобовязання, яке підписав кождий український радний, а саме, що підчиниться рішенню більшости. Якби так за солідарність більшости всюди потягали до відповідальности, то цікаве, якби це виглядало в пристосуванні у соймі?

РАБСТВО НЕ МАЄ ГРАНИЦЬ.

В Ґдині відувся зїзд, чи свято „леґіону млодих" з цілої Польщі. Як звичайно, відбулася парада, переплітана промовами ріжних діячів. А що треба було комусь виступити в імени меншостей, то й на це знайшлася рада. Цю ролю „прекрасно" сповнив посол Скрипник з волинського ББ. Він запевнив присутних Поляків, очевидно в імени українського народу, що боронитиме моря до останньої каплі крови.

Які то бувають ріжні Скрипники.

ФАРМЕР АРЕШТОВАНИЙ ЗА ВБИТТЯ ЖІНКИ.

Поліція арештувала Михайла Лоґовського, 32-літнього фармера, що мешкає 9 миль на полудне від Ґілберт Плейнс, Ман., обвинувачуючи його за душогубство.

Лоґовський посварився зі своєю жінкою і в непогамованій злости кинув її на землю та ножиком перерізав їй горло від вуха до вуха. Опісля хотів зробити смерть собі самому і скочив у свою керницю, одначе вона була за мілка, щоби міг у ній втопитися. Він виліз з керниці і якраз привязував шнур в стайні, щоби на нім повіситися, коли прибула поліція й арештувала його.

Поліція в Давфині дістала телефоном повідомлення про вчинок Лоґовського, коли до сусіда прибігли двоє його малих дітей і оповіли, що їх батько зарізав маму.

МОВЧАНКА ПРИЧИНОЮ РОЗВОДУ.

Цими днями розглядав суд у Рен дуже цікаву справу розводу. Жінка домагалася розводу з тієї причини, що продовж кількох літ муж не промовив до неї ані одного слова. Щоб одержати гроші на удержання, мусіла звертатися до нього на письмі, бо на всі словні прохання жінки невмоливий муж мовчав, як камінь. Мовчанка згаданого мужа була відповідю на сварливість жінки. Суд признав домагання жінки оправданими і розвязав подруже. Найцікавіше в тому процесі було те, що муж не хотів зовсім погодитися на розвід. Судді заявив, що того роду мовчавливе подруже йому вповні відповідає і кожному дораджував зі свого боку так поступати, хто має сварливу жінку.

ЧОРНІ ТРОЯНДИ.

Огородникови Максимови Кравзе в Гольштині вдалося після довголітніх спроб виховати чорну троянду. В той спосіб вдалося розвязати проблему, яка морочила голови городникам вже багато століть. Чорна троянда називається „ніґрете". Троянду цю вдалося створити з перехрещення двох темночервоних троянд „шато де фуже" і „лорд Каселрод". Брунька згаданої троянди є смолисто чорної краски, а сам цвіт має краску темночервону, що переходить у чорну.

ХМІЛЬ З ВОЛИНІ ДО БРАЗИЛІЇ.

Внаслідок старань Польсько-Бразилійської Торговельної Палати заключено умову про доставу більшої скількости волинського хмелю до Бразилії. Через те ціна на хміль піднялась.

НАПАД.

На дім селянина села Цевеличі, горохівського повіту, Ісака Михалюка, напали злодії. Господар хотів їм перешкодити, та один з напасників стрілом з рушниці поклав його трупом. Слідство виявило, що того злочину доконали Митрофан Климюк і Іван Рурський з села Крилова, яких арештовано. Підчас ревізії в них знайдено австрійский кріс з слідами свіжого вистрілу.

АРЕШТУВАЛИ ЩЕ ОДНОГО „КУЛЬТУРТРЕҐЕРА".

В місті Любомлі на Волині арештували урядовця місцевого повітового скарбового уряду, Владислава Орґанека, за надужиття на становищі скарбового урядовця в Варшаві. Думав ратуватися на „кресах", та не повелось.

АБИ НЕ ПО ЛЮДСЬКИ.

В селі Г. на Холмщині дня 3-го травня ц. р. місцева вчителька-Полька повела православних дітей не до церкви, коли вже так конечно хотіла, а до римо-католицького костела. Коли дітей запитували, чому вони не були в церкві, то діти відповідали: „Учителька казала говорити всім, що ми самі хотіли йти молитись до костела".

ЖАХЛИВА ПРИГОДА ЗУБНОГО ЛІКАРЯ.

В Кремянці прийшов до зубного лікаря якийсь постарший добродій, сів на фотель, розтворив рот і крикнув: „Пльомбуйте мені зуби!" Лікар підійшов до напасливого пацієнта, заглянув йому в рот і розсміявся. Пацієнт мав зовсім беззубі ясна. Тоді лікар загрозив йому, що викине його за двері. В тій хвилі зірвався з фотелю згаданий пацієнт, витягнув з кишені револьвер, приложив лікареви до грудей і крикнув: „Коли в цій хвилині не пічнете пльомбувати мені зуби, застрілю вас, як собаку!" Щойно тоді лікар зорієнтувався, що має до діла з умовохорим. Казав йому сісти, розтворив божевільному рот і почав розверчувати йому зчорнілі зубні пні. Божевільний крутився, сичав з болю і заховувався так, якби йому направду пльомбував хтонебудь зуби. Ввесь час держав умовохорий револьвер, звернений дулом лікареви в живіт, та що хвилини погрожував, що як не попльомбує йому всіх зубів, то він його застрілить. І хто знає, як довго тревало би було те пльомбування під тером револьвера, якби не перешкодив божевільному черговий пацієнт, що прийшов непомітно до кімнати і вирвав йому з рук револьвер.

КОНФІСКАТА ПРАПОРА.

З нагоди Свята Евхаристії відбуваються, в Перемишлі торжественні обходи. Між іншими один престол, як зрештою кожного року, був перед Народнім Домом при вул. Костюшка. Над престолом маяв жовто-блакитний прапор, подібно як і кождого року. Цього року не подобалося це заступникови старости (на нього покликувалась поліція) і велів зняти прапор. П. Дмитришин, возний Укр. Щадниці, не хотів зняти прапора, мотивуючи тим, що це може зробити тільки на приказ дир. Білинського. Під дальшим впертим домаганням поліції і погрозою арештуванням гр. Дмитришин поручив гр. Васильчакови зняти прапор і оставити в канцелярії дир. Білинського. Поліція не заперестала на тому, а домагалась видачі прапора, кажучи, що коли Дмитришин їм не отворить бюр Щадниці, то вони самі собі отворять. Супроти цього п. Дмитришин відімкнув бюра Щадниці і поліція прапор забрала.

БЕЗЛАДНІ ЖНИВА В РАДЯНЩИНІ

ЛОНДОН (Анґлія). — Кореспондент ґазети „Дейлі Телеґраф" подає з Москви відомости про жнива в Радянщині. Зокрема він підкреслює, що жнива на Україні та на північному Кавказі проходять дуже безладно. Ґазета подає факти, що радянській владі доводиться тяжко карати населення, щоби хоч як-так наладнати жнива.

Кореспондент „Дейлі Телеґраф" каже, що сама радянська влада не змогла відповідно зорґанізувати жнива й не достарчала на час потрібних машин, або ті машини, які були доставлені для збору збіжа, не годилися для праці. Так, наприклад, на Сибірі знайшлися 300 величезних машин, які прислано для жнив, але вони не мали карбураторів. Отже ввесь плян збору збіжа в тих районах, де знайшлися ці машини, пішов намарно.

„Дейлі Телеґраф" у передовиці аналізує повідомлення свого кореспондента з Москви, яке опирається на факти та на звідомлення радянської преси, й приходить до висновку, що зимою вся Радянщина опиниться перед страшним голодом, бо цьогорічний врожай змарнується невдалими жнивами. Разом з тим ґазета зазначує, що проти такого повідомлення з Москви будуть, очевидно, протестувати всі радянофіли та самі большевики й будуть твердити, що населенню Радянщини жиється добре. Та від цього сумна дійсність там не зміниться.

НАГРАБОВАНЕ В СЕЛЯН ПРОДАЮТЬ ЇМ НАЗАД.

МОСКВА (СССР). — Радянська влада ще в 1930 році припинила колективізацію селянського дробу, безрог та свиней, лишаючи в користування селян по одній корові на родину та обмежену скількість дробу й по парі безрог. Те припинення колективізації цієї селянської живности сталося після того, як у цілій Радянщині селяни почали масово вбивати свої корови й безроги та різати дріб.

Тепер радянська влада наказала зібрати в колективах та в колгоспах і в приватних господарствах, коли в них знайдеться „лишок", один міліон ялівок. Ці ялівки будуть потім продані тим селянам-колгоспникам, які тепер не мають своїх коров, а також окремим селянським господарствам. Ясна річ, що за ці ялівки селянство має тепер солоно платити державі.

НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО РОБИТИ З ДОЛЯРОМ.

ВАРШАВА (Польща). — Відмова Америки від золотого мірника свого доляра спричинила в Польщі велике безладдя. Як відомо, багато позичок та ріжних фінансових договорів у Польщі були переведені в долярах. Таксамо куповано землю, давано позички під застав нерухомости й рухомости в долярах. Тепер виринуло питання, як треба сплачувати такі борги й дотримувати інші фінансові зобовязання, пороблені в долярах. Чи робити все це паперовими долярами, чи розраховуватися в золоті по курсі дня?

Варшавський суд в одній справі вирішив, що розрахунок за договорами в долярах треба переводити в золоті, а другий суд, на провінції, вирішив, що це має робитися в паперових долярах, незалежно від його курсу в золоті. Тепер цю справу остаточно має рішити вищий суд у Варшаві, щоби покласти кінець тому хаосови, який утворився в Польщі через нестійкість доляра.

МАСАКРА В ІРАКУ НЕ СПИНЯЄТЬСЯ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Британія заклопотана подіями в Іраку. За новими відомостями з Мосула, недалеко від цього міста вбито понад 500 Сирійців, яких названо повстанцями. Анґлійські інформатори кажуть, що більшість убитих у ніякому бунті, чи повстанню участи не брали. Багато Сирійців убила так звана нереґулярна поліція Ірака.

Мек Донелд перервав свій відпочинок і вернувся до Лондону, щоби на час відсутности секретаря закордонних справ, Саймона, занятися справою Іраку. Британія має на меті негайно припинити там заворушення й різню.

НОВИЙ ВИНАХІД МАРКОНІЯ.

РИМ (Італія).—Винахідник радіоапаратів, Марконі, тепер знайшов спосіб передавати короткі радіові хвилі так, щоб їх було чути не лише по прямій лінії, як тепер було, але за горами, за обрієм і т. д.

Дотепер короткі радіо-хвилі можна було передавати лише як світло по прямій лінії, а з винаходом Марконія їх можна буде посилати в ріжно скривлених напрямах.

ЖОВТА РІКА ЗАГРОЖУЄ СТРАШНОЮ КАТАСТРОФОЮ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Один час здавалося, що Жовта ріка вже не загрожує дальшим виливом з берегів і що вона не прорветься в своє старе русло. Та з провінції Гонан одержано відомости, що води ріки прорвали ще деякі греблі й розлилися далі. Тепер знову є загроза, що вони прорвуться в старе русло ріки.

Уряд змобілізував усе, що міг, щоби вратувати сотки тисяч акрів плодючої землі від знищення, а міліони населення від загибелі. Та нема певности, що це вдасться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВОРОГИ МИРА

Два професори в нюйорській колеґії для вчителів виступили недавно з сензаційною заявою, що діти у віці від 10 до 15 літ проявляють „подиву гідне бажання" прославлювати все, що звязане з війною.

Цю „слабість", як її професори назвали, мають не тільки діти. Вже тепер про „найближчу" війну говориться на кождому вуличному розі, в клюбах, по голярнях, сільських крамницях, почтових урядах — усюди, де збираються люди.

До чого цей настрій може довести, не тяжко сказати людині, яка жила на передодні великої війни; та тяжко сказати, звідки цей настрій береться. Легко догадатися, що найближча світова війна може зовсім розбити цивілізацію світа, але звідки на людей зайшла така сліпота, що вони цього не бачать? На це не легко відповісти, бо цей настрій складається з багатьох причин.

Головним жерелом настрою є почуття немочі розвязати справи світа. Люди вже відчувають, що цілий світ звязаний зі собою тисячами ниток, так, що маленька подія в одному кутику світа може відбитися голосним відгомоном у найдальше положенім краю. Взаїмна залежність від себе ріжних частин світа робить питання управи світом дуже замотаним. У світі стираються з собою розбіжні інтереси: державні, національні, релиґійні, клясові, господарські, і так далі. Справи замотуються так, що звичайна людина ніяк не може зрозуміти, як з такого замішання можна вийти з якимнебудь ясним пляном. Людина журиться, поки її ум не пічне ставати нечутким, просто, не пічне деревіти.

Та навіть у цьому стані людина все ще шукає виходу. І ось тоді війна показується їй такою розвязкою. Війна це очайдушний засіб, і як такий, він промовляє до людини в очайдушному настрою. Хто памятає війну, той думає про неї як про гарні часи: Він не журився їжею ні одінням; за це журився уряд. Він був нарівні з кождим іншим чоловіком, без огляду на вік, знання й науку. Він знав, що має робити. І за те, що він робив, цілий нарід його величав героєм. Чого більше він міг бажати?

І ось у теперішню крізу, чим більше вона замотується, тим більше виринає наверх це бажання попробувати рішити все одною великою різнею.

З цею основною можливістю війни, і то вже в найближчому часі, треба рахуватися всякому народови, який не бажає собі, щоби світ порядкував собою без нього.

о. д-р В. Клодницький.

СУЧАСНА ІТАЛІЯ

До недавна панував погляд, що поза звичаєм державним та церковним істнує ще т. зв. „міжнароднє право", котре має реґулювати взаємовідносини між народами та державами. Деякі теоретики міжнародного права доказували, що вже у старинних часах істнувало міжнароднє право і після нього в передхристіянських часах були реґульовані взаємовідносини держав і народів. Ці теоретики старалися доказати, що міжпровінціональне римське право т. зв. „юс ґенціюм" було оформленням міжнародного права (кількасот років перед Хр.). Із поширенням християнізму, який голосив гуманітарні ідеї, погляд про істнування міжнародного права кріпшав і світ набирав переконання, що не лише груба сила, але в першу чергу етично-гуманітарні почування творить норми — право, яким руководиться людство у співжитті народів і держав.

З початком XVII. століття на полі міжнародного права Нідерляндець Гуґо Ґроцій та Саксонець Алтузій доказують, що почуття міжнародного права, цебто норми справедливого співжиття народів є вроджені всім культурним народам, бо всі культурні народи є вивінувані т. зв. природним правом, правом Божим — справедливим, яке дає всім можність життя.

Велика Кромвелівська революція в Анґлії та великанське повстання на Україні під проводом Хмельницького потрясли умами всього культурного світа і зродили переконання, що лише фізична сила творить правові норми між народами. В Анґлії виступив великий політичний фільософ Тома Гобс, який у свойому творі „Леваятан" 1651 р. доказував, що нема ніякого міжнародного права, бо все життя людей нормує лише еґоїстичний закон самоістнування й удержання лише себе, своєї кляси та раси при житті. Тома Гобс проголосив доктрину „війна всіх проти всіх" і доказав, що нема ніякої справедливости і чоловіколюбства, бо одна людина другій людині, а в ширшому розумінні, один нарід другому народови являється вовком.

Тома Гобс виразно каже, що всі держави поміж собою переповнені еґоїстичними почуваннями, як первісні люди, які інстинктивно відчували право на всі продукти природи, право на самозбереження, право — не оглядатися на чужі інтереси, але еґоїстично змагати до самозбереження.

Від XVII. століття політична фільософія має два табори речників, з яких одні оборонюють істнування міжнародного права, а другі доказують теоретично і реальною політикою, що кождий нарід має стільки права на своє політичне життя, скільки у нього фізичної та духової сили. Іншими словами: кожен нарід осягне те, що собі сам виборе фізичною силою, хоробрістю, геройством, політичним спритом, розумом, національним еґоїзмом та фанатичним патріотизмом.

Велика світова війна та заключені після неї договори мали ніби зреґабілітувати політику держав, побудовану на крайному еґоїзмі й тому то проголошувано ріжні Вилсонівські гасла про самовизнання народів, ріжні демократичні гасла про самоурядування та забезпечення прав національним меншинам і т. п.

Для замилення очей наївно думаючим народам та тупоумним політикам створено в Женеві Лігу Націй, яка спритом кількох держав силкується „правити світом". Кільканацять років тому женевський ідол осліпив багато народів, а між ними і наш український нарід, який надіявся на неістнуючу політичну справедливість. Женевський ідол „Ліґа Націй", вирізьблений Францією, Анґлією та й до певної міри Америкою, нині тратить свою повагу і значіння. Ліґа ніяк не всилі замаскувати бодай еґоїзму сильних держав та політично-економічної війни всіх проти всіх.

Нині сильні державні народи, хоч належать до Ліґи Націй (належить понад 50 держав), суперничать між собою, політично поборюють себе взаїмно, нишком зброяться відповідно до наймодерніших винаходів техніки — одним словом, лише фізичною силою, хоробрістю, геройством, політичним спритом, розумом, національним еґоїзмом та фанатичним патріотизмом стараються захопити для себе якнайбільше права на самоістнування.

Сьогоднішня Европа переходить нову фазу політичного життя, якесь відродження чи перерodження держав, в яких зарисовуються нові форми державницького життя, форми, прикрашені крайнім еґоїзмом та фанатичним патріотизмом народа.

Такого типу є сьогоднішня Італія. Італія після світової війни, загоївши здебільша свої рани, зачала перероджуватись у фашистівську державу. Політики старої школи довший час дивилися на Мусолінія та його політичну плятформу з призирством та іронією. Одначе нині політичне відродження Італії зачинає переконувати світ, що нова форма державного устрою знаходить собі місце та здобуває симпатії чимраз більші і більші. Це, як відомо, фашизм, оснований на тому, що сила — це право.

Сьогоднішня Італія висовується супроти Ліґи Націй, а головно супроти Франції та її геґемонії в Европі. Італія змагає до скасування версайського договору та до ревізії всіх мирових договорів, заключених після світової війни. Цього роду політику Італії треба приписати тому, що аліянти у версайському диктаті скривдили Італію. Заки Італія пішла війною на центральні держави, Франція й Анґлія обіцяли їй багато німецьких кольоній в Африці та багато теренів здовж Адрійського моря. Однак після закінчення війни. ослаблену Італію згадані контраґенти збули невеликою нагородою. Італія дістала 23,926 квадратових миль території із населенням 1,672,000 — натомісць Франція одержала 253,000 кв. миль території із населенням 6,466,000 душ, а Анґлія 989,000 кв. миль території із населенням 9,323,000 голов. — Щодо побережа над Адрійським морем, то Італія від аліянтів нічогісенько не дістала. Що правда, Італія захопила Фіюму та троха австрійської території, одначе це сталося головно завдяки д'Анунція. Нинішня Італія добре обрахувала свої жертви у світовій війні і вона здає собі справу, що окрім жертв своєю невтральністю з початком війни, допомогла Франції сконцентрувати всю військову силу супроти Німеччини. Дальше, утворенням італійського фронту супроти центральних держав, Італія звязала австрійську армію і тим робом не дозволила центральним державам кинути на французький фронт що найменше півтора міліона війська та тисячі тяжких австрійських гармат, які булиб певно допомогли Німеччині побити Францію та в цілости її окупувати.

Італійські політики розуміють, що за три чверти міліона трупів італійського молодого жовніра, за приблизно 5,000,000 ранених у світовій війні, за 12,413,000,000 воєнного довгу та за 2,710,000,000 шкоди в північній Італії, Італія дістала при розділі здобичі цілком замало. Тут наглядно показалось — „стільки права — скільки сили".

Цілий італійський нарід глибоко відчув, що треба консолідації сил, бо без неї горе. Дух італійського народа ожив відчувши пониження. В Італії зродився фашизм, який видав Б. Мусолінія. Фашизм творить нові форми життя, з якого виростають величини в роді Італа Бальба, котрий своєю воздушною флотою на наших очах придбав багато значіння, слави і сили Італії.

Ця стаття для Українців хай буде цікавою тому, щоб ми ніколи на ніяку справедливість не числили, а памятали, що ми право на державне життя зможемо вибороти лише фізичною силою, хоробрістю, геройством, політичним спритом-розумом, національним еґоїзмом та фанатичним патріотизмом, бо право це сила і стільки права на життя, скільки у нас самих сили.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„МІЛІТАРНИЙ ЛЕТ".

Франція, яка не любить подивляти нікого кромі себе та своїх льокаїв, нарешті дивиться з подивом на лет італійської летничої ескадри до Америки й назад до Італії. Вона здержувалася з подивом, поки ґенерал Бальбо не вернувся домів, немовби ждала якоїсь невдачі. Колиж Бальбо закінчив щасливо лет, Франція мусіла подумати, що цей лет значить.

І цікаво, що Франція не підкреслює ніякої сторони лету так сильно, як його військове значіння. Одна ґазета каже, що Італія показала летом, що вона військова сила першої кляси. Друга каже, що Італія не повинна позувати за прихильницю мира. Ще інша, що Мусоліні дивиться на летництво як на мілітарне орудця.

ХТО МАЄ СИЛУ, ГОВОРИТЬ З ПОВАГОЮ.

Далі йдуть вислови зависти та відповідні уваги й поради на адресу Франції.

Одна ґазета каже:

„Уряд, що дає такий приклад здисциплінованого зусилля й енерґії, може промовляти до світа як повага".

Яке враження викликує нарід, що дає приклад нездисциплінованого зусилля? З якою повагою може він говорити до світа?

ДИКТАТОРИ, ДЕМОКРАТІЯ Й ДЕПРЕСІЯ.

На Кубі прогнано диктатора. Це остання жертва з цілої низки таких прогнаних з републик Центральної й Південної Америки.

Коли в Америці пропадають деспотичні уряди, в Европі пропадають уряди демократичні.

На перший погляд ока виглядає, немовби американський воздух був злий для деспотії, европейський для демократії.

Коли приглянутися ближче, побачимо, що основної ріжниці між Европою й Америкою нема. Як в Европі так і в Америці паде такий уряд, який пробує невдало розвязувати питання депресії. В Европі припадково це питання старалися розвязати демократії і, не розвязавши, впали. В Америці деспоти заходилися зарадити крізі й безробіттю і, не зарадивши, впали.

НЕМА ЗЛА, ЯКЕ НА ДОБРЕ НЕ ВИЙШЛОБ.

Каже парох одної великої церкви в Ню Йорку, що кріза відбилася корисно на моральному життю людей.

Мовляв, в усякій діяльности парохій беруть тепер участь не люди, які хотіли би дістати в цей спосіб легке життя, але люди, які хочуть справді працювати.

КЛОПОТИ З УСТРИЦЕЮ.

Якісь лікарі відкрили, що устриці дають людському тілу багато матеріялів, потрібних для відживлення мозку. Відтепер устриця має вже бути відома як „мозкова пожива".

Якщо це піде між людей, то з устрицею виринуть ріжні клопоти.

Подати гостеви устриці, наприклад, буде тяжко. Це гість ще може зрозуміти як рівнозначне з порадою: „Пане, вам здалося би дещо поживити свій мозок. Він щось недомагає".

Клопіт теж буде людині, що устриць не їсть. Це можуть пояснити як зарозумілість на свій мозок. Мовляв, мені більше мозку не треба: я й без устриць маю мозку забагато.

І що буде робити чоловік, який любить устриці? Чи буде він уплітати три тузини, не наразившися на підозріння, що він розуміє недостачі своєї мозківниці? Хіба прийдеться йому їсти крадьком, як приходилося пити крадьком горівку, коли заведено прогибіцію.

Ю. Бандурський.

КРОВАВИМИ СТЕЖКАМИ

—o— (8)

— Я був на поліції і сказав, що мені вкрали шовк. Поліція казала: „покажи нам злодія, то ми шовк відберемо". Тепер я покажу. Ходи зі мною в участок!

В першій хвилі гарна Дуняша поблідла. Її великі, огнисті чорні очи згасли, помрачилися. Уста дрожали. Долішню губу прокусила так, що показалася крапля крови. Нараз вона розсміялася.

— Ти хитрий, похатнику. Хитрий, та дурний. Чи я тільки у тебе одного мушу купувати? Чи крім тебе інших похатників у Москві нема?

— Є, дуже багато є нас в тій Москві! — сміявся також Лінцоян. — Я знаю всіх, що до одного. Як продав, то скаже. В твоїй вулиці ходить тільки один похатник. Лиш один я!

Кажучи це, Лінцоян стукнув себе пальцем в груди і додав рішучо, приказуючо:

— Ідемо на поліцію!

Очи дівчини заіскрилися. Вона прошипіла:

— Ходи на поліцію! Скажу, що я від тебе купила, і що мені зробиш? Кому увірять? Мені, чи тобі, бродяго? Я у полковникової служу, пашпорт маю, карана не була. А ти хто такий? Може злодій, може убийник, може бандит? Може за тобою розщибаються? Хто тебе знає? Ходи, підемо на поліцію!

Пустим бульваром пішла скорою ходою вперед. Лінцоян мовчки ішов за нею. Не сказав ні слова і з того, що вона сказала йому, не багато зрозумів. На поліцію не квапився, лиш ішов туди, куди вона ішла.

Дівчині якось ніяково було йти з Китайцем. На бульварі ще пів біди, бо було пусто. Далі мала багато знакомих. Кождий сторож знав її... а з нею Китаєць! Станула.

— Но, ти, жовтошкірий, раджу тобі, відчепися... бо сторожі морду тобі зібють! Не піду з тобою, нехристе, через місто. Геть, до чорта! Знаєш, де я мешкаю. Прийди до мене, побачимо. Може погодимося. Торгуватись не...бу...ду. Розумієш?

Глянула йому спокусливо в очи.

— Ти молодий, і коли би ти вмів добре по людськи балакати. А то, лиш пару слів, і решту воркотиш як звір. Ну, прийди колись. Тепер, ти своєю дорогою, я своєю. До побачення!

Обернулася на пяті і заки він отямився, вже була далеко. Лінцоян захихотав, муркнув щось під носом і вернувся до свого заїзду.

Великі, сірі, задимлені салі заїзду аж темні були від чисельно зібраних похатників. Хоч їх була така сила, ніхто в цій хвилі не грав ані в карти, ані в кости, ані в шахи. Всі сиділи при своїх позвиваних матах, мовчки курили папіроски і неначе були придавлені якоюсь журбою. Лінцоян погадав собі, що тут сталася якась біда. Колиж тота біда, як надіявся, його минула, то й він не питав. Сів при своїм леговищу і ждав, аж йому самі скажуть. Не довго ждав. До нього приступив начальник орґанізації похатників, насуплений Манджурець Люван. Не багато говорив, та це, що сказав, мало тяжку вагу срібла:

— Є тайна, велика орґанізація шнура... Червоного Шнура. На її чолі стоїть великий китайський пан, князь зі славної лицарської родини, мудрий і потужний. Він має безліч аґентів, котрі виконують його прикази і присуди. Вони є скрізь, по всіх містах Росії. Хто посмів йому супротивитися, попадав у страшні нещастя.

Лінцоян доміркувався, що ця промова, то приґравка до якогось здирства. Вдивившися в подовгасте худе лице Манджурця, спитав:

— Кількож маю заплатити?

— На це дадуть відповідь твої зарібки, — відповів Манджурець і став шукати в своїй книжці.

— Двацять сім рублів, — сказав.

Лінцоян стрясся.

— Двацять сім рублів! Такі великі гроші! Рівно половина мого двомісячного зарібку... А вкрадений шовк! Я зруйнований, зарізаний...

— Тебе обікрав хто? — спитав Манджурець.

Пошкодований розказав, як то було.

— Це твоя вина. Треба було ліпше уважати на товар. То її щастя, твоє нещастя. Ти згубив, вона знайшла. Що інше, як би тебе були обікрали. Червоний Шнур опікується нами всіма.

— Поліцію і жандармерію оплачує фірма — боронився Лінцоян. — Чейже нам потручують це з наших зарібків.

— Російську поліцію! Це знов для Червоного Шнура!

— Двацять сім рублів — зойкав Лінцоян. — Не хочу тебе оскорбити, чесний і поважаний Люване, та може зрозумієш, що не кождий злякається тіни Червоного Шнура і не кождий на перше твоє жадання мусить зараз віддати половину своїх грошей. Хто знає, чи той Червоний Шнур не скручений твоєю рукою!

— Хтож то може знати, чи воно справді не так, — сказав Манджурець, глумливо усміхаючися.

— Давати половину зарібку, то стільки, що перемінитися в невільника! Кількож літ треба буде складати на поворот до вітчини? Це несправедливе, це жорстоке!

— Так справді є, — признав Люван. — Права Червоного Шнура жорстокі. Це права сильних. Ти слабий, мусиш їм покоритися.

Вечером китайським звичаєм Лінцоян сидів з одним товаришем на своїй маті, похилений над варцабами. Нараз до салі увійшли чотири обдерті, дужі, півдикі кулі зі звірячими пиками. На їх вид в салі запанувала мертвецька тишина. Підійшли до Лінцояна і кинулися на нього. Зревідували його і забрали всі гроші. Також взяли портфель Янкофи. Вліпили йому в пяти пятьдесять буків і відійшли. Це діялося при кількадесятьох товаришах Лінцояна. Всі вони неначе не бачили нічого, крику битого неначе цілком не чули.

Як побитий собака, лежав Лінцоян пару днів дома, обкладаючи і мастячи напухлі стопи. В його душі багато змінилося, коли з кошем на рамени знов пустився в улички. Тепер він вже знав, що якась потайна орґанізація висмоктує бідних і далі буде висмоктувати. Вже знав, що як схоче далі заробляти лиш чесною працею, то все буде невільником, жиючим в крайній нужді. Тепер, коли йому забрали гроші до останньої копійки, не буде міг заплатити фірмі за вкрадений шовк. Лишиться довжником фірми і до смерти її невільником. Зрозумів, що як схоче жити, то й він мусить бути немилосерним, жорстоким звірем без совісти.

Прийшло пару днів православних свят. Без коша зі своїм товаром пішов до віллі з гарною дівчиною - злодійкою. Причина була, бож вона сама казала йому прийти зробити якусь згоду. Гарна Дуняша приняла його весело. Була в прегарнім синім шовковім шляфроку і з голими раменами. Коли Китаєць здивований глядів на неї, вона, сміючися, сказала:

— Ти, Китайче, не розумієш цього. Мій пан на фронті. Тепер у нас пару днів свят. Пані зі своєю мамою поїхала до Пітра. Кухарка виїхала на село до родини. Я лишилася сама. Під моєю опікою ціле мешкання і вся ґардероба полковникової. То її шляфрок.

Дівчина вхопила Лінцояна за руку, втягла його до світлиці і зачала показувати йому багацтва дому: срібло, залізну шафу, в котрій були сховані золото, біжутерія і цінні папери. Показувала дорогу посудину й інші цінні предмети. Нарешті сіла до фортепяну і стала грубими, червоними пальцями молотити по клявіятурі. Коли все те вже вичерпалося, посадила Китайця за столом, почастувала чайком і тістами в гарній посудині. Про шовк Лінцояна не згадувала і він не згадував. Мале відшкодування він вже мав. Надіявся, що буде мати ще більше.

(Далі буде).

Д-р Павло Дубас,
Филаделфія, Па.

ДЕПРЕСІЯ УМА ПРИЧИНОЮ ФІЗИЧНИХ НЕДУГ

(В спеціяльнім приміненню до недуг зубів).

—o—

Флойд Декарей у своїй книжці про загальну психольоґію пише таке: „Модерна психольоґія повинна бути такою важною для медичних наук, як фізіольоґія або бактеорольоґія. Психольоґія передає медицині свої висліди в науці вражінь, а ті душевні вражіння, т. зв. емоції, медицина мусить примінити до фізичних функцій людського тіла".

Нас інтересує переважно людський ум; треба однак вважати, що ум висловлює себе назверх через тіло. В задержанню того тіла й в упорядкованім провадженню його функцій залежить наше здоровля, вигода, наше життя. Наш ум як незалежний чинник в нашому тілі може контролювати і таки контролює і призначує кождий рід функції тіла.

Кожда недуга, отже й недуга зубів, є симптомом ненормальних нервових визовів, викликаних ненормальним станом ума, що змінюють скількість і якість хемічного складу плинів нашого тіла. Не є легко зрозуміти оте твердження, однак для помочі треба собі пригадати, що в ході цивілізації, підприємств людського ума кожде нове довершення було заплачене жертвами тіла й ума. Грижа, страх, журба, ненависть, захланність, заздрість, безсонність, гнів, надмірне уживання приємностей викликали знищуючий підбій функції людського тіла. Ненормальний стан ума підчас таких емоцій викликає ненормальне ділання комплексу нервової системи, а за тим ненормальність функцій частин людського тіла; а це називаємо недугами.

В розвою людської раси замало зроблено для задержання здоровля і правдивої приємности, бо, здається, що більшість людей працює затяжко. Навіть підчас відпочинку наш ум працює над проблемами, які не дають спокою. Звичайна щоденна умова чи фізична праця не шкодить, але коли людина хоче зробити забагато в данім часі або в неприятливих відносинах, тоді викликується грижу, журбу, думки заздрости, суперництва і боязни невдачі.

Релігія мала і має на нас найважливіший вплив у переконуванню і провадженню нашого життя, в любови ближнього і в приємнім товаристві нашого сусіда, щоби вповні можна було уживати благословення нашого життя; медицина і дентистика продовжують це життя і усмирюють біль, але чи не було би також розумно увільнити наш ум від тих усяких трійливих справ, які загрожують нашому буттю, спричинюючи фізичні недуги й засуджуючи наші душі? Людина поповнює найгірші злочини з причини ненормальних емоцій ума, яких можна би легко уникнути через спокійну думку і спокійне провадження наших вражінь, бо ріжнородні перешкоди в нашій умовій рівновазі дають почин так змінити хемічний склад плинів нашого тіла (слина, кров, лімфа), що в результаті людина попадає в моральну і фізичну ненормальність. Тою засадою можна оправдати і вияснити надмірне зіпсуття зубів у т. зв. нервових людей і відхорування по кождій цілком звичайній операції вирвання зуба. Раси людей, що жиють примітивно, в здоровім і щасливім окруженню, не підлягаючи ріжним впливам умового розстрою, мають здорові зуби. Старинні розкопи доказують, що доки старинні племена людей сиділи на однім місці, не дбали про підбивання інших племен і жили правильним безжурним життям, вони мали здорові зуби. І тим вияснюють, що перший знаний випадок дірявого зуба знайдено у черепі чоловіка з 3427 року перед Христом, у черепі чоловіка, що належав до раси людей, котрі мешкали тисячі миль від місця його поховання. Значить, чоловік з журбою, шукаючи нового місця осідку або воюючи з іншими племенами, був непостійний і підлягав тяжким умовим відносинам.

Сира природа служить здоровлю найкраще. Дикі звірята гинуть звичайно зі старости; домашні звірята підлягають умовим впливам цівілізації, хорують і гинуть звичайно зі слабости; нервова пані виховує свого песика дуже нервовим. Песик іритується разом зі своєю панею, хорує і тратить зуби.

Треба мати на увазі, що навіть „тверда" воля чоловіка не реґулює всіх ділань і рухів орґанів людського тіла. Воля кермує лиш добровільними рухами, як рухи рук і ніг і т. п., а ділання внутрішних орґанів, як серця, легенів, жолудка, печінки і т. д. не підлягають впливам волі. Наприклад; хто хотів би червоніти на лиці від встиду або злости; ронити сльози; позіхати; мліти; пріти; приспішувати биття серця підчас страху; вонітувати при стрічі з чимсь обридливим і т. д. Такі ділання є незалежні від чоловіка і є недобровільні. Нервова система недобровільних рухів і ділань кермує найважнішими функціями нашого тіла, як прим. циркуляція крови, і є залежна просто від душевної вдачі і від умового настрою людини. Отже виходить ясно, що умові вражіння й емоції ззовні контролюють нервовою системою недобровільних ділань, а та система контролює функціями орґанів тіла, від яких залежить здоровля або недуга самих орґанів і тіла взагалі.

Охоронююча функція слини в контакті з зубами і яснами і відживлююча функція крови в зубі є перешкоджена підчас умових заворушень. Наслідком цього бактерії множаться скоро і нищать складники зуба.

Апетит.

Лікар: А як із апетитом?

Хорий: Погано, пане докторе. Не смакує мені вже навіть страва, яку ви заборонили мені.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ.

На допомогу Українському Павільонови.

Нема майже числа ґазети, де не писали би про світову виставу в Шікаґо. Бачимо дописи, в яких повно заохоти, чуємо теж критику і дорікання, але те все голословні дурниці, бо не словом, а ділом твориться таку важну справу, як світова вистава. Така справа повинна порушити кождого щирого Українця. Кождий повинен знайти спосіб її підперти.

Наш Горожанський Клюб постановив на зборах перевести збірку й вибрано комітет, в склад якого ввійшли: Сергій Вінярський, предсідник; Меріям Адамс, секретарка.

На павільон зложили; Український Ситизенський Клюб 10 дол.; Тов. ім. Шевченка, від. 64 У. Н. Союза, 10 дол.; Молодечий Клюб 5 дол.; С. Вінярський, П. Криловський, В. Маґвіяс по 7 дол.; І. Габрилович 6 дол.; Г. Кідонь, Е. Ковальський по 5 дол.; М. М. Бурмиць, Анна Тиравська, П. Тиливчак, М. Яблонський по 2 дол.; С. Сосовський, І. Ільковичм 1 дол. 50 цнт.; А. Зелінський, Г. Ничка по 1 дол. 25 цнт.; Т. Гайда, Анна Бойчук. Н. Ковталюк, Василина Матвійчук, В. Гиричка, А. Федчишин, Меріям Адамс, П. Махомета, С. Атаманець, М. Сас, С. Бущак, Н. Боюк, О. Федин, Катерина Баран, М. Ярусевич по 1 дол.; В. Матійчук, М. Нарда по 50 цнт. Разом зібрано $92.50, які переслано до головного комітету в Шікаґо.

Сергій Вінярський,
Меріям Адамс.

—o—

КОГУС, Н. И.

На видання творів М. Гайворонського.

Дальші жертви на фонд видання творів М. Гайворонського зложили: бр. св. Петра і Павла, від. 57 У. Н. Союза, 5 долярів; Українсько-Американський Клюб 5 дол.; В. Львівський 2 д. 50 ц.; о. Жолдак з Гудсон, Н. И., (прислав) 2 дол.; І. Столяр 1 дол.; Д. Мричко 50 цнт.; Ю. Гончарик, І. Роман і К. Пакулець по 25 цнт. Разом $16.75, які переслано до „Обєднання".

Просимо дальших жертв на ту ціль.

Д. Зальопаний.

—o—

ПРОВІДЕНС, Р. И.

На політичних вязнів.

В річницюц смерти бл. п. Анни Проніцької, донечки відомих громадян Михайла і Юлії Проніцьких в Тонтон, Масс., відбулося богослуження за спокій душі бл. п. Анни.

На заклик о. Д. Поліщука й Омеляна Рекрута гості зложили пожертву на політичних вязнів, як слідує:

Громадяни М. і А. Проніцькі й К. Оліяр по 2 дол.; К. Сідзінський, Ом. Рекрут, К. Рекрут, Е. Проніцький (син Степана), А. Мельник, М. Мельник, Вол. Проніцький і М. Сусол по 1 долярови. о. Д. Поліщук, А. Оліяр, М. Сорочинський, В. Маршалок, М. Гаспан і М. Оліяр по 50 цнт.; Н. Порохняк, В. Кітик, М. Шура, С. Шура і С. Шура по 25 цнт. Разом зібрано 16 дол. 25 цнт., які переслано до краю через Обєднання.

Омелян Рекрут.

ЗА ТЕБЕ, УКРАЇНО.

Україно — Ти лиш одна мені
Світиш, як сонце ясне,
На шляху життя
Світиж мені що дня,
Нехай світло не гасне.

І душу освіти, і серце запали
До нових діл пожертви,
І щоб, як рідний син,
Лиш за тебе я,
Україно, — міг вмерти.

Дм. Захарчук.

С. М.

УЧИТЕЛЬ І ДІДИЧ.

(Присвята працьовникам духа на українській визвольній ниві).

В селі жив учитель і дідич багатий:
Оба вже старенькі і сиві були;
Пораб їм по трудах уже й спочивати,
Пора, щоб молодші їх місця взяли.

Вже трицять літ разом отак тут прожили:
Учитель трудився все в школі з дітьми;
Немало від нього усі научились,
Вже ґазди були ті, що були дітьми.

Учив він їх всього: письма й господарства,
Село все до сонця провадив із тьми;
Відвів неодного від злоби, пиянства,
Як батько був рідний з людьми і з дітьми.

І в праці тяжкій цій він бачив вже плоди
Із зерна науки, що сіяв він тут;
И хоч сам не придбав він нічого для себе,
Зате для громади придбав добробут.

Весело і любо було йому глянуть,
Як молодь в читальні читає з книжок,
Як діти, мов квіти, зростають, співають,
Ідучи у поле, у гай, у лісок.

Знеможений, хорий, худий був учитель,
Вже ледви міг в церкву святую зайти;
За те друг, пан-дідич, був повний, набитий:
Ніколи в життю він не мав гризоти.

Ввесь труд мав пан-дідич, що їздив полями,
Майна доглядав він та все слуг картав,
Або в гучнім місті грав в карти з панами,
Добром і дорібком чужим розкидав.

Ввесь труд його в тім був, що все „окоманам"
Давав лиш накази та бариш числив;
Байдуже, що хтось-там до ночі смеркання
Поля його потом крівавим росив.

Робітникам своїм по „шістці" лиш денно
Платив, а часом то дав ще ріща у зимі,
И за ту марну плату, нужденну, мізерну,
Селяни робили усе на лані.

Багатий пан-дідич пшеничку, мов злото,
Усе за границю кудись вивозив;
Зате селянин наш не мав що змолоти,
Кулешу з жорен лиш піснесеньку їв.

І так то учитель і дідич дожили
До старости літ тут, в селі цім однім:
Сходились частенько, разом говорили
И нераз сперечались об цім, то об тім.

Нераз наш учитель у друга старого
З плачем вдоминався полекші людям,
Та дідич і слухать не думав такого:
„Яж — каже — не чиню тут кривди хлопам!"

Отак то на ґанку й тепер оба сівши,
Завели розмову про це, та про то.
І каже пан-дідич, чоло гордо звівши:
„Не знати, за кого нас має село?

„Оба ми літами з людьми тут жиємо,
Обох нас зарівно всі знають в селі;
Ану, усіх завтра у двір призовемо:
Кому більша шана — тобі, чи мені?!"

„О, ні! — каже вчитель. — Старцями зберімось,
Щоб нас не пізнали, хто такі є ми,
І хата від хати селом поспішімо
И будемо питатись про себе самих".

* * *

Згодились, і сталось: У ранці-раненько,
Бороди припнявши, в старих лахманах,
Пішли селом, ніби старці два бідненькі
І стали питатись геть у всіх хатах:

„Ви знаєте свого дідича і пана
І вчителя того, що діти вам вчить;
Комуж з них двох більша від вас буде шана?
Котрий з них двох більше в селі в вас значить?"

„Та, звісно, що дідич!" — всі разом озвались
Вже в першій і бідній хатчині в селі.
„Бо щож би ми бідні без нього почали,
Якби не заробок на його лані?!"

А в другій знов хаті сказали бездумно:
„А певно, що дідич у нас добрий пан!
Він хворосту з ліса нераз дасть задурно;
Що року приймає косити на лан!"

І в третій тосамо старцям всі сказали:
„Та вчитель наш добрий, нема що казать,
Але що він робить? От собі у школі
З дітьми забавляєсь! Ні! Він нам не брат!"

„Наш дідич, то брат наш, хоч часом і лає,
Хоч і в селі вибе декого нераз,
Зате, як худібка де пастись не має,
Він все на відробок пасовиска дасть."

В четвертій вдовиця сиділа небога...
І та, подумавши, сказала в одвіт:
„Та що наш учитель? Ледар, до нічого!
От, дідич, коби так прожив много літ!"

„Раз на лані панськім наставник поганий
Мене на роботі ганьбив і картав,
А дідич надїхав, веселий і гордий:
Зсміхнулась я д ньому — дві шістки ми дав!"

Знов інші казали, що дідич недобрий,
Зате дає поміч всім людям в селі...
„А щож наш учитель? Старий вже і хорий...,
Не дав ще нікому він пільги в біді!"

Ще інші казали: „А що з тої школи,
Що вчив нас учитель і наших дітей?
Діди й батьки наші не вчились ніколи,
А тут же прожили і вік цілий свій!"

* * *

І гордо пан-дідич до дому вернувся,
З учителя кпив ще, його висмівав;
А бідний учитель удвоє зігнувся,
У школу заледви що дошкандибав.

Знеможений, сів він на лавці дубовій,
І сльози полились з старечих очей:
„Ох, Боже! Завіщо літами в цій школі
Трудивсь я намарно для своїх людей?

„Защо йшли всі сили, знання і турботи?
Защо дав я труди і юні літа?
Ніхто не цінить днесь моєї роботи...
Оставсь я бідний, старий сирота!

„Ніхто куска хліба на старість не кине,
Ніхто і подяки за труд мій не дасть;
До чого я здався? Ввесь труд мій загине!
В грошах і маєтку днесь шана і власть!

„За лайки і буки, за дров сухарини
Та за пасовиско, дванацятий сніп
Село все шанує лиш дідича нині:
Йому вся пощана й поклони до стіп!

„Йому за ту шістку, нужденну заплату,
Днесь дякує всякий: старий і малий...
Мені витикають і ту бідну хату,
Що жити давали у школі отсій.

„Мене, за умову працю мою щиру,
Що літа давав я дітям і старим,
Непотрібом звуть днесь і трупом лінивим,
А інші то прямо старим ледарем.

„Ох, Боже! До чого ось тут я дожився?
Прийдесь покидати людей і село!
Та де я подінусь? Із сил я знемігся;
Тут виснажив розум і все, що було!

„О, ні! Не піду я! Ні кроку не ступлю
Від цих, хоч невдячних, сестер і братів!
Нехай мене лають болючо і люто,
А я не опущу цих рідних ланів!

„Таж я їх дитина, слуга цього люду,
Із нього я вийшов, для нього жию.
Ні! Я не жалію ні праці, ні труду,
При праці важкій цій нехай я й умру!

„А чейже знайдеться одна душа щира,
Що словом по мені одним спомяне...
А чей з мого труду хоч ліку краплина
На рани народу мойого впаде?!"

HOW GREAT UKRAINE IS.

Oh, Mother Ukraine, we hear and read
Of your beautiful valleys, steppes and trees,
Also Cossacks who have worked so hard
To save our country from great bombard,
How brave they were, and strong,
To show the Poles they will not have their
country long.
For we young Ukrainians are strong and brave,
To bring back our beautiful, victorious
Ukraine!

Then to America has come to know,
That Ukrainian songs, music are joyful and
how!
For our songs have meanings and stories to it,
Which many nationalities proclaim about it.
Now we hear and read and see,
That even the great theatres are adopting our
melodies.
So now we young Ukrainians will help indeed
To see our dear Ukraine to become free!
Costumes is another thing known,
Because of its beautiful colors and sewings
done.
Also of its long hours of toil,
To show the beautiful designs, embroidered,
That they are the best of costumes known,
Which still exist in this country where we
young Ukrainians were born.
So you see, there is a lot about Ukraine,
For she is strong, loyal and brave.
Let us hope and stride with her to gaine our
lost land once more.

Mary Kostiuk,
Hazleton, Pa.

HAPPY DAY.

Ho, my comrades! See the signal
Waving in the sky!
Reinforcements now appearing,
Victory is nigh.

See that mighty throng advancing,
Ukraine leading on?
Foe-men all around us falling,
Courage almost gone.

See our glorious banner waving!
Hear the trumpet blow!
In Ukraina's name we'll triumph,
Over every foe.

Fierce and long the battle rages,
But our victory is near;
Young Ukraina aids her mother
Ho, my comrades! cheer!

Rosalie N. Hatala.

ЯПОНЕЦЬ — СВЯЩЕНИКОМ НА БУКОВИНІ.

У стіп лісистих Карпат на Буковині в містечку Вижниці (чотири години дороги залізницею від Черновець) жиє чоловік, якого риси пригадують Манджурію та Японію. Він є священиком у цьому місті. Тиха стежка веде до парохії, біля якої є церква. Парохія окружена прастарими деревами, побудована на горбку. Коли застукаєте до дверей, вийде молодий, меткий чоловік виразно монгольських рисів: чорні, живі очі, краска лиця темножовта та чорне наче вугіль волосся. То священик Каінь-Ва, що є заразом одиноким мешканцем хати. Цікаво послухати, як він дістався сюди з Далекого Сходу.

В 1905. році підчас російсько-японської війни був він у Мукдені. „Наша хата — оповідає священик — була на периферії міста, де мій батько був хліборобом. Один російський старшина, що був схожий на царя, жив у нашій хаті з жінкою більше як рік. Тимчасом одного дня рішився виїхати до Росії. Покинув нашу хату разом із жінкою та відїхав на залізничий дворець. Я, трилітня дитина, вибіг на дорогу, аж тут мене прикликав до себе якийсь вояк, узяв на руки та вдніс мене, хоч я боронився. Потім вдніс мене на дворець, де на мене ждав той старшина. Ми всіли до поїзду. Дні та ночі подорожували ми, аж вкінці приїхали до міста Могилева над Дніпром. Три роки без упину прожив я в хаті того старшини, який не мав дітей. Я частенько питався його та його жінки, коли вернемося назад до моїх батьків і братів, та він ніколи не відповів мені. Як я підріс, довідався історію мого приїзду до Европи. Старшині було впало на думку мати мене в себе дома, як якусь рідкість. Про моїх батьків і братів я ніколи нічого не довідався. Вони для мене зовсім втрачені та мертві. Три роки пізніше старшина мусів їти на маневри й передав мене свому братові, що був інжиніром у Каміньці Подільському. В його хаті був князь Гіка, що походив із Бесарабії. За радою священика д-ра Маньковського, що пізніше був архиєпископом, віддали мене до інтернату. Коли мені було десять літ, я став католиком і при охрещенні дали мені імя Йосиф. Я навчився німецької, французької й англійської мови. Мою рідну, японську мову забув я зовсім. Коли я покінчив духовну семинарію, став священиком.

—о—

Ф. Цінгія.

ДРУГЕ СЕРЦЕ

Тяжкою рукою розігнав багатий власник Кельмар хмари ...иму. Потім глянув в очі Остапа, що переляканий та босий стояв біля дверей.

Кельмарів голос твердий і рішучий.

— То таки не маєте грошей?

— Я ніяк не міг зібрати, пане Кельмар. Зважте, що мені вже кілька місяців лежить хора жінка тай ця повінь заподіяла мені шкоду. Та я напевно на другий рік могтиму зібрати гроші. Коби ви лише хотіли трохи підіждати...

— Ждати й вічно ждати! — і Кельмар при тих словах ударив об стіл. — Так то чоловікови, коли він добрий; тоді не дістане назад навіть того, що позичив. Думаєте, що я також не маю обовязків? Та навіщо маємо надурно говорити. Мусить бути так, як ми згодилися.

— Щоби ви підіждали ще бодай три місяці.

— Ах, ні словечка. За чотири тижні я сам потребую більше грошей для дочки. Або може маю замісць самоцвітів купити їй звичайного скла? Ні словечка! За два тижні мусите мені осьтут на стіл покласти всі гроші, а коли ні, то мусите щось продати з батьківщини.

Наче вколений здригнувся при тих словах Остап, руки йому задріжали.

— То ви напевно не думаєте поважно. Це годі — продати частку батьківщини, без важнішої причини, то не так легко. Начеб чоловік не зрісся з землею...

Кельмар тупнув кілька разів ногою:

— Робіть як знаєте, та я жадаю моїх грошей.

Остап знає, що значать ті рішучі слова. З тяжким серцем вийшов із кімнати та зігнутий, наче під яким великим тягаром, пішов до своєї хатини.

**

Реченець наближався, а Остапови не вдалося зібрати грошей на довг. Уже було більше ніж певне, що мусітиме продати частину батьківщини, щоби заплатити твердосердому багачеви. Ті думки мучать його як день так ніч; нічно не спить, а робота за дня йому ще тяжча ніж жура.

Так стояв у воротах і журився. Сушив собі голову, якби то знайти якийсь вихід, та не знаходив його.

Коли він так роздумував і журився, не запримітив навіть тієї дивної хмари, що насувалася зі сходу. Насамперед мала чорна точка, що скоро заокруглюється, а потім нагло продовжується і дуже темніє. Нараз сильний вихор потряс Остапом і він побіг у хату, щоби побачити, чи все в порядку, а в серці просив Сотворителя, щоби пощадив людей, добро та засіви. Коли вспокоївся, станув біля вікна й дивився на околицю. Широкий жовтий блеск великої блискавки блиснув йому поперед очі й оглушив його так, що ледви почув крик переляканої жінки й дітей. Громи гремлять і тріскають. Коли знову трохи розяснилося, ледви повірив своїм очам. Там по другому боці, у Кельмара знімається із стріхи хати полумя.

— Христю! — скрикнув він — там треба бігти ратувати.

І він не ждав. Біжить лев..дою, прибіг до горіючої хати, де вже переляканої Кельмарової жінки довідався, що вдома лише вона й наймичка, а всі інші в полі годину ходу. Чоловік її ще рано пішов до міста.

— Ратуймо бодай те, що дасться вратувати!

Взявся до роботи, тяжкої для одного чоловіка. Помагає йому, щоправда, й наймичка, та вона більше заводить ніж помагає, і в переляку часто робить навпаки те, що не треба було робити. Кельмарова жінка шукає вартісніших річей у хаті.

Остап із усеї сили намагається відібрати силу пожежі. Йому наче прибуло сили. Коли збіглися люди на ратунок, уже було малощо, що далося би вратувати. Стайні вже порожні, а з хати можна би вратувати дещо хіба з небезпекою для життя, бо вогонь охопив її вже звідусіль.

Та де Кельмарова жінка? Переляканий розглядається Остап. Певно вона десь у хаті, коли тут її нема. Не надумуючись, кинувся в хату та знайшов її тут у кімнаті, що вже була повніська диму. Майже на силу відірвав її Остап від якоїсь скринки та вивідвівся надвір. Тут нараз почув, як його кидають сили. Ледви поволікся додому.

**

У хаті, в якій Остап відпочиває спершись рукою об стіл, почулися чиїсь тяжкі кроки. Ті кроки й голос його жінки розбурхали його й він побачив Кельмара. Сильна Кельмарова рука стиснула його руку.

— Щиро вам дякую, сусіде, щиро дякую, — сказав Кельмар схвильовано й дуже лагідно. — Яке то щастя, що ви були недалеко, бо без вас... — Та що говорити про те, пане Кельмар. Абож то не є обовязком у такій пригоді йти на ратунок, а я...

— Не бороніться, — сказав Кельмар — а вашої батьківщини не будемо ділити. Колись при нагоді поговоримо про це.

І він відійшов не ждучи ні словечка від Остапа.

Тепер уже Остап не чує перевтоми. На серці чує теплу радість, що пробивається з очей, а здається йому, наче його пестить уся його хата, вся батьківщина.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 29 липня ц. р. померла членкиня тов. Укр. Нар. Союза, від. 62, у Вест Филаделфії, Па., Марія Баґінська. Покійна походила з повітового міста Скалат, Галичина. Уроджена 22. серпня 1894 року. В жовтні 1925 року вступила до У. Н. Союза при закладанню відділу 346, Тов. „Зоря", враз з шістьома діточками й мужем Йосифом Баґінським. Хоч була римо-католицького обряду, покійна гарно ставилася до української справи, радо читала українські часописи, а як прийшов поклик до збірки на Український Сиротинець, не пожалувала своєї жертви, щоби лише був захист для сиріток по українських родичах.

Жила мирно з сусідами та не жалувала протягом 6 літ своєї хати на збори для Тов. „Зоря". Коли прийшов час, що згадане товариство злучилося з від. 62, в прощальних зборах покійній сльози покотилися, що вже не будуть відбуватися в її домі збори.

Похорон відбувся 1. серпня при значному здвизі народу.

По небіжці лишився муж з шістьома дітьми. Наймолодша донька має 7 літ.

Най буде їй земля пером.

Михайло Черкас, секр. від. 62.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю 20 серпня, в год. 1.30 попол., в гали церковній. Кождий член обовязаний явитися на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівняли свою належність, бо в противнім разі будуть суспендовані. Також котрі минувшого місяця були суспендовані, щоб цего місяця сповнили свій обовязок, бо інакше будуть викреслені з членства. Котрі члени хотять змінити свою грамоту й дістати книжку, то нехай принесуть на мітінґ свою стару грамоту. — А. Скоцинець, предс.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в понеділок, 21 серпня, в годині 7.30 ввечір. Проситься всіх членів і членкинь місцевих і позамісцевих прибути на ці збори, бо є справи до полагодження і проситься вирівнати свої вкладки. Довгуючі члени стратять право до запомоги і будуть суспендовані. — Марія Туранська, рек. секр.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(22).

Світло, до якого пробирався Есат, було у великій кімнаті, висіченій у скелі. Кімната була освітлена смолоскипом, який стояв на камінній подобі стола. Перед ним сиділа хвостата дівчина, яка причепурювалася. Вона була одягнена в чорну шкіру якогось звіря, що нагадував шкіру тюленя. Тонка шкіра мило приставала до стану дівчини, який був гарної будови. Біля неї лежала шкіра тигра, що була також одежею, а біля неї були ріжні золоті дівочі прикраси.

Обличчя дівчини було гарне. На нім видно було якусь рішучість, а разом з тим симпатичність. Вона була гарною не лише в очах хвостатих, але так про неї сказав би кождий білий мужчина. Недаром Есат чув до неї сильну любов і хотів нею заволодіти, пускаючись на ріжні хитрощі й злочини. Відхиливши потихенько шкіру, що висіла перед самою кімнатою, Есат довго дивився на дівчину, а потім враз, але тихо, зявився в кімнаті.

Дівчина, що сиділа на камінному ліжку, почула за спиною шелест і озирнулася. Вона побачила Есата й запалала відразу гнівом. „Чого тобі тут треба?!" — закричала вона. „Панатлі, твій пан і володар, прийшов до тебе!" — відповів Есат. „О, так, це ти тому післав геть мого батька й братів, щоби захопити мене? Ні, я не буду твоєю! Лиши мене негайно. Лиши цю печеру моїх предків". Есат саркастично усміхнувся й почав наближатися до дівчини.

Вона, мов тигриця, схопилася з ліжка й стала за камінем, що служив за стіл. „Я лишу цю печеру, але й ти підеш зо мною до моєї печери. Там ти будеш жити з іншими жінками. Ходім!" — говорив сердито Есат. „Ніколи! Я ненавиджу тебе за те, що беш і вбиваєш жінки та діти; за те, що мордуєш вояків!" — кричала дічина. Есат осатанів: „То ти так відповідаєш свому ватажкови? Хто не кориться мому приказови, той гине!" Він зі злости розломив у руках камінь і підступав до неї.